

บทที่ 6

สรุปและขอเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการถ่ายทอดเทคโนโลยีหัตถกรรมเครื่องจักสานไม้ไผ่ ศึกษาเฉพาะกรณี ตำบลไทรหลักทอง อำเภอพนมสนิม จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจถึงลักษณะและรูปแบบของการถ่ายทอดเทคโนโลยีหัตถกรรมเครื่องจักสานไม้ไผ่ ที่ผู้ประกอบการผลิตได้รับจากแหล่งถ่ายทอดต่าง ๆ ทราบถึงขั้นตอนการยอมรับเทคโนโลยีของผู้ประกอบการผลิต ความสัมพันธ์ระหว่างความชำนาญงานในการผลิตเครื่องจักสานไม้ไผ่กับการยอมรับเทคโนโลยีใหม่ของผู้ประกอบการผลิต และลักษณะความแตกต่างของผู้ประกอบการผลิตที่มีฝีมือมาก ฝีมือดี ฝีมือพอใช้ ในลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ สังคม การเป็นผู้นำในการถ่ายทอด ความคิดริเริ่ม และพฤติกรรมการสื่อสาร

แนวความคิดพื้นฐานของการวิจัย ประกอบด้วยแนวความคิดในการพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชนบท และทฤษฎีการยอมรับนวัตกรรม

การดำเนินการวิจัยใช้วิธีการผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพกับการวิจัยเชิงปริมาณ โดยศึกษากลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการผลิตหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ ในสภาพตามธรรมชาติของการผลิตที่เกิดขึ้น ไม่มีการจัดกระทำใด ๆ ต่อกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา จำนวน 156 ราย ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงบรรยายได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้คือ

1. การถ่ายทอดเทคโนโลยีหัตถกรรมเครื่องจักสานไม้ไผ่ที่มีมาแต่ครั้งสมัยโบราณ ผู้ประกอบการผลิตจะได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษมากที่สุด ในลักษณะแบบมุขปาถะ โดยใช้คำพูดตัดแปลงให้คล้องจองกัน ง่ายแก่การจดจำ ส่วนการถ่ายทอดในยุคปัจจุบันนี้ ได้ยืนยันตามสมมุติฐานข้อที่ 1 คือ ผู้ประกอบการผลิตจะได้รับการถ่ายทอดมาจากเพื่อนบ้าน ญาติพี่น้อง มากที่สุด นอกจากนี้ยังพบอีกว่า การถ่ายทอดเทคโนโลยีหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ มีแบบแผนการกระจายเทคโนโลยีตามระบบสังฆชาติของครอบครัวขยาย

2. การยอมรับเทคโนโลยีหัตถกรรมเครื่องจักสานไม้ไผ่ของผู้ประกอบการผลิตมี 5 ขั้นตอน คือ ขั้นรับรู้ ขั้นการจูงใจ ขั้นฝึกหัดหรือขั้นทดลอง ขั้นการตัดสินใจ และขั้นการยืนยัน ซึ่งแตกต่างจากขั้นตอนแบบจำลองการยอมรับนวัตกรรมของโรเจอร์ส จึงไม่ยืนยันตามสมมุติฐานข้อที่ 2

3. ตามสมมุติฐานข้อที่ 3 ได้รับการยืนยันในส่วนที่เกี่ยวกับความคิดริเริ่มและการเป็นผู้นำในการถ่ายทอดของผู้ประกอบการผลิตทั้ง 3 ประเภท คือมีความแตกต่างกันในกลุ่มผู้มีฝีมือดีมาก ฝีมือดี และฝีมือพอใช้ แต่ส่วนที่ไม่ยืนยันตามสมมุติฐานข้อนี้ คือ ลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ สังคม และพฤติกรรมการสื่อสารของผู้ประกอบการผลิตทั้ง 3 ประเภท ปรากฏว่าไม่มีความแตกต่างกัน
4. ไม่มีความสัมพันธ์กันระหว่างความชำนาญงานในการผลิตหัตถกรรมเครื่องจักสานไม้ไผ่ กับการยอมรับเทคโนโลยีใหม่ของผู้ประกอบการผลิต ในระดับนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งยืนยันตามสมมุติฐานข้อที่ 4 ว่าเป็นจริง

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ทำหน้าที่ในการพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเทคโนโลยีโบราณ รูปแบบผลิตภัณฑ์ดั้งเดิมของท้องถิ่น เพื่อการอนุรักษ์ ไม่ให้สูญหายไปตามสภาพแวดล้อมของสังคมชนบทที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาเทคโนโลยีที่เป็นเอกลักษณ์ โดยเฉพาะการสืบทอด สื่อพื้นบ้าน เครื่องจักสานท้องถิ่น ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของไทย อันจะนำมาซึ่งความภาคภูมิใจในชาติ
2. การถ่ายทอดเทคโนโลยีหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ ควรให้ผู้ถ่ายทอดมีความรู้และระดับฝีมือซึ่งไม่สูงหรือแตกต่างกันอย่างมากจากผู้รับการถ่ายทอด เพื่อให้เกิดการยอมรับเทคโนโลยีนั้น ๆ มากขึ้น ทั้งนี้ควรได้มีการศึกษาวิธีการถ่ายทอดเทคโนโลยีแบบดั้งเดิมของคนสมัยก่อนว่ามีการใช้สัญลักษณ์ในรูปของภาษาและความผูกพันกับค่านิยมความเชื่อของคนในสังคมนั้น ๆ หรือไม่ เพื่อวางหลักสูตรในการถ่ายทอดเทคโนโลยีหัตถกรรมที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายต่อไป
3. การนำเทคโนโลยีหัตถกรรมซึ่งมีระบบผลิตสมัยใหม่เข้าไปในกลุ่มสังคมชนบทเป้าหมาย ในลักษณะ เชิงการผลิตแบบอุตสาหกรรม มีการจ้างแรงงานเฉพาะอย่าง เฉพาะความชำนาญ ควรมีการพิจารณาและศึกษาไม่ให้มีผลกระทบต่อบรรยากาศระบบการทำงานร่วมกัน ตามแบบสังคมนิยมของครอบครัวไทย โดยเฉพาะลักษณะครอบครัวขยายของชาวอีสาน ซึ่งมีส่วนที่อยู่แล้ว
4. หน่วยงานควรมีการใช้สื่อมวลชนเพื่อการเผยแพร่เทคโนโลยีให้มากขึ้น

ข้อเสนอเพื่อทำการวิจัยต่อไป

ควรได้มีการวิจัยหาความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการสอนซึ่งใช้สัญลักษณ์ในรูปของภาษาที่ใช้ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีซึ่งมีมาแต่ดั้งเดิมนั้น ว่ามีความหมายอันสำคัญต่อทางสังคมและทางการเรียนรู้เทคโนโลยีอย่างไรบ้าง